

Evaluering af forsøgsuddannelsen i nycirkus 2014-2018

Rapport fra Center for Kulturevaluering, Institut for Kommunikation og Kultur
2018

Susanne Hjelm Pedersen og Louise Ejgod Hansen

INSTITUT FOR
KOMMUNIKATION OG
KULTUR
AARHUS UNIVERSITET

INSTITUT FOR
KOMMUNIKATION OG
KULTUR
AARHUS UNIVERSITET

Titel Evaluering af forsøgsuddannelsen i nycirkus 2014-2018
Forfattere Susanne Hjelm Pedersen og Louise Ejgod Hansen

Center Center for Kulturevaluering
Afdeling Afdeling for Dramaturgi og Musikvidenskab

Udgivelsesår 2018
Opdragsgiver Akademiet for Moderne Cirkus

Indhold

1.0 INDLEDNING	6
1.1/ EVALUERINGENS BAGGRUND OG FORMÅL	6
1.2/ OM AMoC	6
2.0 RESUME AF EVALUERINGENS HOVEDPUNKTER	8
3.0 METODE	10
4.0 EVALUERINGENS FOKUSPUNKTER	13
4.1/ RELEVANS OG BEHOV	13
4.1.1/ INDSATS OG DIALOG	14
4.1.2/ UDDANNELSE AF ENTREPRENANTE OG SKABENDE KUNSTNERE	15
4.1.3/ DIMITTENDERNES BESKÆFTIGELSE	16
4.1.4/ EGNETHED AF DIMITTENDERNES KOMPETENCER	19
4.1.5/ OPSUMMERING	20
4.2/ VIDENGRUNDLAG	20
4.2.1/ UNDERVISERES FAGLIGE PRAKSIS	20
4.2.2/ STUDERENDES KONTAKT TIL VIDENGRUNDLAG OG FAGLIGE MILJØER	21
4.2.3/ ET AKTIVT MILJØ, DER UNDERSTØTTER UDVIKLINGEN AF KUNSTFORMEN	22
4.2.4/ OPSUMMERING	22
4.3/ SAMMENHÆNG I UDDANNELSEN OG LÆRINGSUDBYTTE	23
4.3.1/ LÆRINGSUDBYTTE, STUDIEORDNING OG PRAKTISK ARBEJDE MED LÆRINGSMÅL	23
4.3.2/ PROGRESSION OG SAMMENHÆNG I UDDANNELSEN	24
4.3.3/ OPTAGELSE	25
4.3.4/ OPSUMMERING	26
4.4/ TILRETTELÆGGELSE OG PÆDAGOGISK KOMPETENCE	26
4.4.1/ TILRETTELÆGGELSE AF STUDIE	26
4.4.2/ PÆDAGOGISK KVALIFICERET UNDERVISNING	27
4.4.3/ OPSUMMERING	28
4.5/ KVALITETSSIKRING OG RAMMER	28
4.5.1/ FEEDBACK-PROCEDURER	29
4.5.2/ FYSISKE RAMMER OG SAMARBEJDE MED AFUK	30
4.5.3/ ØKONOMISKE RAMMER OG ADMINISTRATION	31
4.5.4/ OPSUMMERING	31

5.0 ERFARINGER OG PERSPEKTIVER	33
5.1/ OPNÅET ERFARING	33
5.2/ MULIGHEDER FOR VIDEREUDVIKLING	34
5.3/ MULIGE BUD PÅ FORANKRING AF VIDEN OG ERFARING	35
5.4/ FORANKRING AF NYCIRKUS SOM KUNSTART I DANMARK	36
6.0 SAMMENFATNING	38
7.0 EVALUATORER	39
7.0 HENVISNINGER TIL LITTERATUR I RAPPORTEN	40

1.0 INDLEDNING

I indledningen introduceres der til evalueringens formål og dennes undersøgelsesfelt: *Akademiet for Moderne Cirkus (AMoC)*. Videre introduceres der til evalueringens metode og empirigrundlag, og evalueringens konklusioner resumeres.

1.1/ EVALUERINGENS BAGGRUND OG FORMÅL

Akademiet for Moderne Cirkus (AMoC) har siden 2014 udbudt en treårig videregående uddannelse i nycirkus. Uddannelsen har fungeret på forsøgsbasis i perioden 2014-18 med midler fra henholdsvis *Kulturministeriet* og *Københavns Kommune*.

Forsøgsuddannelsen er i foråret 2018 blevet evalueret med henblik på at belyse uddannelsens kvalitet og rammer og undersøge, hvad der er opnået af erfaring og kvalitet i løbet af forsøgsperioden. Hermed skal evalueringen medvirke til at sikre kvalificeret debat og beslutningsgrundlag i forhold til muligheder og udfordringer for at udvikle og forankre de erfaringer, som er gjort med forsøgsuddannelsen. Resultatet af evalueringen forelægges i nærværende rapport.

Opdragsgiver på den eksterne evaluering er *AMoC*, og rammerne for evalueringen er som aftalt i rammeaftalen godkendt af *Kulturministeriet* og *Københavns Kommune (Rammeaftale)*. Bag evalueringen står *Center for Kulturevaluering*, der er forankret på *Afdelingen for Dramaturgi og Musikvidenskab* på *Aarhus Universitet*, som gennem en årrække har arbejdet med evaluering og myndighedsbetjening på kulturområdet.

1.2/ OM AMoC

AMoC har siden 2014 udbudt en treårig videregående uddannelse i nycirkus med base på adressen Enghavevej 82 C i København SV. *AMoCs* daglige ledelse udgøres af rektor Anne Sophie Bergmann Steen og studiesekretær Anne Mette Nørskov.

Uddannelsen fungerer på forsøgsbasis over fire år, 2014-18, med midler fra henholdsvis *Kulturministeriet* og *Københavns Kommune*. *AMoCs* samlede tilskud over hele forsøgsperioden beløber sig til 12.679.473 kroner. Hertil kommer 3.000.000 kroner fra *Københavns Kommune* i byggetilskud (*Årsrapport*, 2016, side 7).

AMoC har været forpligtet på at uddanne minimum 18 artister i forsøgsperioden. Med 8 dimittender i 2017 og 13 i 2018 indfries dette mål. I alt når *AMoC* således at uddanne to årgange af i alt 21 studerende, før forsøgsperioden udløber 1. september 2018 (*Rammeaftale*).¹ I rammeaftalen mellem *Københavns Kommune*, *Kulturministeriet* og *AMoC* er uddannelsens formål beskrevet som følger:

"Institutionens formål er at etablere og drive en videregående forsøgsuddannelse inden for nycirkus, der kan uddanne entreprenante og skabende kunstnere.

Institutionen har derudover som formål at understøtte udviklingen af kunstformen nycirkus, blandet andet ved at skabe et aktivt, skabende og eksperimenterende miljø, der kan fungere som et udviklingscenter for de kunstneriske, pædagogiske og tekniske områder der er knyttet til artistfaget”.

På samme matrikel som *AMoC* har *AFUK* (*Akademiet for Utæmmet Kreativitet*) og en række foreninger også adresse. Tilsammen udgør det et aktivt, samarbejdende uddannelses- og foreningsmiljø. Desuden har *AMoC* gennem forsøgsperioden samarbejdet nationalt med *Den Danske Scenekunstskole (DDSKS)* og internationalt med *FEDEC* (international sammenslutning af cirkusskoler) samt specifikke cirkusskoler i udlandet.

2.0 RESUME AF EVALUERINGENS HOVEDPUNKTER

Behov og relevans:

- Dimittenderne selv og interessenter i omverdenen inklusiv aftagere vurderer, at dimittendernes kompetencer er relevante og egnede og dermed dækker et behov.
- Den dobbelte satsning på teknik samt det skabende og entreprenante lader altså til at virke, om end der stadig er rum for udvikling i forhold til sidstnævnte.
- AMoC har løbende arbejdet med at holde uddannelsen relevant, kvalitativt attraktiv og at kunne imødekomme behovet blandt aftagere.
- En mere formaliseret strategi omkring dialog med omverden og interessenter kunne hjælpe med at opprioritere fokus på den bredere scenekunstbranches behov og dermed også det nationale scenekunsthelt.

Videngrundlag:

- I forsøgsperioden har AMoC sikret et tilstrækkeligt videngrundlag i form af viden fra faglig praksis blandt underviserne og har formået at bygge videre på og udvikle et skabende og aktivt miljø.
- AMoC har udnyttet muligheden i institutionaliseringen til videre at udbygge kendskabet til kunstformen på nationalt niveau og gøre Danmark bemærket på internationalt niveau.

Sammenhæng i uddannelsen og læringsudbytte:

- AMoC har under de betingelser, det giver at være en forsøgsuddannelse, skabt en sammenhæng i uddannelsen fra optag over indhold til opnåelse af læringsudbytte.
- Uddannelsen har udviklet sig i forsøgsperioden og dermed tilpasset sig de erfaringer og betingelser, der har været. En afgørende faktor i denne udvikling har været, at ledelsen og underviserne har arbejdet med en eksperimentel tilgang til uddannelsens struktur ud fra de erfaringer, der er gjort undervejs.

Tilrettelæggelse og pædagogisk kompetence:

- AMoC har via pædagogisk kvalificeret personale og konstant åbenhed for feedback fra de studerende skabt rammer, der har sat de studerende i stand til at opnå uddannelsens læringsmål.

- Forsøgsperioden har budt på logistiske problemer og en læringskurve i forhold til at skabe undervisning, der imødekommer de studerendes behov.

Kvalitetssikring og rammer:

- AMoC har opdyrket en ikke-formaliseret og direkte feedbackkultur, der har fungeret produktivt i uddannelsens hverdag og hjulpet i udviklingen af uddannelsen.
- I forsøgsperioden har AMoC ikke prioriteret at udvikle egentlige procedurer for formaliseret kvalitetssikring; herunder periodiske feedbackmekanismer.
- Med ekstra økonomisk støtte fra *Københavns Kommune* og gennem samarbejdet med *AFUK* har uddannelsen i forsøgsperioden haft gode, fysiske rammer.
- Uddannelsens akilleshæl har været de administrative rammer, da økonomien har været lille samtidig med, det har været en klar prioritering at udbyde tilstrækkelig undervisning og have en fast kerne af personale tilknyttet uddannelsen.

Erfaringer og perspektiver:

- AMoC har skabt et erfaringsgrundlag og et uddannelsesmiljø, som man med fordel kan benytte og videreføre, hvis man ønsker, nycirkus skal blive en del af dansk scenekunst, og Danmark skal markere sig i det internationale nycirkusfelt.
- AMoCs forsøgsperiode udløber den 1. september 2018, og hvis uddannelsen lukker ned, vil der uundgåeligt ske et tab af ressourcer og viden i forhold til de erfaringer, der er skabt i forsøgsperioden.

3.0 METODE

Evalueringen har fundet sted i foråret 2018 med udgangspunkt i det af *AMoC, Københavns Kommune* og *Kulturministeriet* godkendte evalueringsdesign.

Der er i evalueringen valgt en kvalitativ tilgang, der har gjort det muligt at forholde sig i dybden til forskellige interessenters erfaringer med forsøgsuddannelsen. Den kvalitative tilgang er også valgt ud fra en betragtning om, at der er tale om relativt små populationer (det gælder for eksempel det samlede dimittendantal). En række forskellige interessenter er blevet inddraget og uddannelsen dermed evalueret ud fra forskellige perspektiver: Studenterperspektiv, underviser- og censorperspektiv, ledelsesperspektiv samt et aftager- og samarbejdspartnerperspektiv.

Den samlede evaluering tager udgangspunkt i de fem kvalitetskriterier fastsat for videregående kunstneriske uddannelser af *Kulturministeriet* (*Vejledning til uddannelsesakkreditering af Kulturministeriets uddannelser – Eksisterende uddannelser*):

1. Behov og relevans
2. Videngrundlag
3. Mål for læringsudbytte
4. Tilrettelæggelse og gennemførelse
5. Intern kvalitetssikring og -udvikling

Det betyder, at denne evaluering tager udgangspunkt i de kriterier, der anvendes til akkreditering af de kunstneriske uddannelser. Det er imidlertid vigtigt at fastholde, at denne evaluering ikke er en akkreditering. Dette er vigtigt, idet *AMoC* er en forsøgsuddannelse med en relativt kort levetid, hvorfor det ikke er forventeligt, at uddannelsen på dette tidspunkt kan leve op til de fulde krav til en akkreditering. Evalueringsens formål er alene at medvirke til at sikre dokumentation for erfaringerne med forsøgsuddannelsen.

En central del af evalueringens datagrundlag er nøgledokumenter fra og om *AMoC*. I evalueringsarbejdet er der inddraget følgende dokumenter:

- Studieordning
- Rammeaftale
- Vedtægter
- Virksomhedsplaner (2016-2017-2018)
- Faglig ledelsesberetninger (2014-2015-2016-2017)

- Årsrapporter (2014-2015-2016-2017)
- *Undersøgelse af nycirkusartisters arbejdsmarked*, 2013 (Rapport fra *Dansk Artist Forbund*)
- Statusrapporten "*We have this special thing...*" – *Scenekunstnerisk faglighed og midtvejserfaringer* fra 2016 af Michael Eigved, lektor ved teater- og performancestudier, Københavns Universitet
- CV'er på faste undervisere og fast tilknyttede timeundervisere

Herudover har evalueringen inddraget en kort dokumentation over aktuel beskæftigelse, udarbejdet af AMoC, for den første årgang studerende, der dimitterede i 2017.ⁱⁱ

Dokumenterne er gennemgået ud fra evalueringens formål om at belyse uddannelsens kvalitet konkretiseret i de fem kvalitetskriterier, rammer og udvikling. Herudover er der gennemført en række interviews med interne og eksterne interessenter, der yderligere har fokuseret på uddannelsens relevans. Følgende interessenter er blevet interviewet:

- AMoCs ledelse (dobbelinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov)ⁱⁱⁱ
- Nuværende studerende på AMoC (gruppeinterview med 4 studerende)
- Dimittender fra AMoCs første årgang (individuelle interviews med 3 dimittender)
- Undervisere på AMoC (individuelle interviews med 6 undervisere) og censor (individuelt interview med 1 censor)
- Ledelsesrepræsentanter på *Den Danske Scenekunstskole* (repræsenteret ved rektor Mads Thygesen og uddannelsesleder på linjen *Isenesættelse* Ralf Richardt Strøbech^{iv} i to individuelle interviews)
- Tim Roberts, tidligere præsident og vicepræsident for FEDEC (international sammenslutning af cirkusskoler) samt Director of Higher Education, *Ecole de Cirque de Québec*
- Jan Rosén, lektor i cirkus, *DOCH, Stockholm University of the Arts*^v
- Aftager i det brede scenekunsthelt, teaterchef Kasper Wilton, *Folketeatret* (individuelt interview)
- Aftagere i nycirkusfeltet, artister og daglige ledere Gry Lambertsen og Rune Vadstrøm Andersen, *Dynamo* – produktionshus for nycirkus og scenekunst i Odense (dobbelinterview)
- Herudover er der i evalueringens slutfase gennemført et mailinterview med *Dansk Artistforbund* repræsenteret ved formand Lena Brostrøm Dideriksen

Med udgangspunkt i evalueringens opdrag og den indledende dokumentanalyse har alle interviews forholdt sig til de fem kvalitetskriterier under hensyntagen til den enkelte respondents relation og kendskab til uddannelsen. Interviewene foregik i tre

runder, hvoraf den første fokuserede på ledelse, den anden på nuværende og tidligere studerende samt undervisere og censorer, og den tredje fokuserede på aftagere og omverden.

Interviewpersoner er udvalgt på baggrund af deres relevans for evalueringen af AMoC. Hvor det har været muligt, er der tilstræbt en repræsentativ repræsentation blandt interviewpersoner; for eksempel er der skelet til køn og nationalitet for studerende og dimittender samt til ansættelsesform (fast eller timeansat) og undervisningsfelt for undervisere. Alle interviewpersoner har haft mulighed for at gennemlæse og kommentere på referater af samtalerne samt godkende direkte citater i denne rapport.

4.0 EVALUERINGENS FOKUSPUNKTER

Vi har ladet *Kulturministeriets* fem kvalitetskriterier for videregående kunstneriske uddannelser samt underpunkterne hertil været styrende for vores analyse. Det betyder imidlertid ikke, at alle punkter er behandlet fyldestgørende. Med udgangspunkt i evalueringsdesignet og i de genererede data har vi lagt vægten, hvor det på det nuværende datagrundlag er muligt at udfolde en analyse. Nedenstående skal derfor ikke læses som en vurdering af, om forsøgsuddannelsen lever op til kvalitetskriterierne. Vi har i vores analyse medtaget temaer, der ud fra et interessentperspektiv har vist sig væsentlige i forhold til uddannelsen, også når disse ikke er direkte knyttet til kriterierne.

4.1/ RELEVANS OG BEHOV

Som kunstnerisk uddannelsesinstitution er det nødvendigt løbende at arbejde med, at uddannelsen er relevant – både i forhold til kunst- og kulturlivets behov og i forhold til arbejdsmarkedet. For at forstå relevansen af AMoC er det brugbart at se på de forskellige kulturfelter, som nycirkus er en del af. På baggrund af evalueringen ser vi fire felter:

- 1) Et smalt nycirkusfelt, hvor nycirkus er en selvstændig kunstgenre med sit eget udtryk og egen faglighed. Her spiller forsøgsuddannelsen primært en rolle i forhold til et internationalt kunstnerisk felt og arbejdsmarked samt en udvikling af en for nuværende begrænset dansk nycirkusbranche.
- 2) Et bredere scenekunstfelt, hvor nycirkus indgår som et kunstnerisk element blandt flere andre. Her spiller forsøgsuddannelsen primært en rolle på et nationalt niveau i forhold til det samlede, danske scenekunstfelt.
- 3) Et pædagogisk felt, der fokuserer på nycirkus som et værktøj i forhold til didaktik og dannelse i et bredere samfundsperspektiv, men som også sikrer en fødekæde i forhold til en nycirkusbranche og en kunstnerisk kvalitet på området.
- 4) Et bredere kreativt erhvervsfelt, hvor nycirkus kan indgå som element i en række forskelligartede sammenhænge. Det handler for eksempel om mere kommercielle aktiviteter, som AMoC selv beskriver som galla- og eventjobs.

For nycirkus som for alle andre kunstneriske uddannelser er det vigtigt at forholde sig til, at relevans og behov ikke udelukkende rettes mod en snæver delmængde af et sådant aftagerfelt.

4.1.1/ INDSATS OG DIALOG

For at sikre relevans er det som uddannelse nødvendigt at gøre en aktiv indsats i forhold til at holde sig orienteret om branchen og kunstartens udvikling og behov gennem for eksempel dialog med relevante interessenter. Vi vurderer, at *AMoC* i forsøgsperioden har arbejdet med en stor åbenhed i forhold til sine aktiviteter. Samtidig ser vi med udgangspunkt i evalueringens research og analyse nogle tendenser i den måde, hvorpå *AMoC* orienterer sig på i forhold til at holde uddannelsen relevant og kunne imødekomme omverdenens behov.

Først og fremmest virker der til at være en stærk prioritering af at agere i uformelle fora og dialoger frem for mere strukturerede former. Der er således lagt en stor indsats i at arrangere samarbejdsprojekter, forløb, seminarer, deltage i netværk og generelt dyrke en åben kultur med offentlige visninger mv. For eksempel har *AMoC* haft flere faglige forløb med andre uddannelsesinstitutioner; herunder *DDSKS*, *Rytmask Musikkonservatorium* og den statslige cirkusskole i Québec, Canada. Videre deltager *AMoC* i internationale netværk såsom sammenslutningen af professionelle cirkusskoler, *FEDEC*, hvor en af uddannelsens undervisere også sidder i bestyrelsen. De tre omverdensinteressenter fra uddannelsesverdenen beskriver da også alle dialogen med *AMoC* som god, kontinuerlig, værdifuld og omhandlende uddannelsesmæssige spørgsmål, men understreger også netop den mere uformelle form. Derimod har *AMoC* i forsøgsuddannelsen brugt færre kræfter på at formalisere dialog om relevans og behov i for eksempel aftager- og udviklingspaneler. For eksempel har skolens udviklingspanel ikke været anvendt systematisk og kontinuerligt.

Endvidere synes der at være en hældning mod at orientere sig mere mod nycirkusbranchen end mod den bredere scenekunstbranche og dennes teatre. Hermed har uddannelsen også i høj grad orienteret sig internationalt (jf. de fire felter beskrevet ovenfor). Med det udgangspunkt at en del af dimittenderne vil finde arbejde i den traditionelle scenekunstbranche, er det afgørende, at der også skabes tætte relationer hertil. Således efterspørges der fra aftagerrepræsentanten for større, danske teatre, teaterchef for *Folketeatret* Kasper Wilton, mere dialog og nysgerrighed omkring teaterbranchen og eventuelle samarbejder.^{vi} Omvendt har aftagerrepræsentanten for nycirkus, Gry Lambertsen og Rune Vadstrøm Andersen fra *Dynamo Workspace*, haft en del kontakt med *AMoC* gennem forestillingsforløb, deltagelse i seminarer og uformelle møder til netværksarrangementer i ind- og udland; dialogen beskrives dog som "dialog som partnere i en branche", og ikke som en løbende dialog om uddannelsen. Denne beskrivelse peger også på det ikke-formaliserede.^{vii}

Som også nycirkus-aftageren påpeger, så er situationen på nuværende tidspunkt den, at nycirkus er et felt under opbygning i det danske scenekunstmiljø. Der har derfor været brug for en inkubationstid, hvor såvel den smalle nycirkusbranche som den bredere scenekunstbranche har skullet være moden til en mere omfangsrig og kontinuerlig dialog. Det er evaluators vurdering, at uddannelsen er klar til dette skridt på nuværende tidspunkt.

I forhold til at holde sig opdateret omkring kunst- og kulturlivets behov er AMoCs underviseres eget engagement i branchen en stor fordel, hvor flere trækker på egne erfaringer og netværk for at holde sig opdaterede. Hertil kommer, at skolen prioriterer at se nycirkusforestillinger og beslægtede forestillinger i Danmark (og Sverige), når muligheden opstår, og både undervisere og studerende har deltaget på internationale cirkusfestivaler for cirkusskoler.

Også skolens rektor reflekterer løbende over uddannelsens placering i det kunstneriske felt, og hvad det betyder i forhold til branchen og de kompetencer, eleverne skal besidde. For eksempel har *Dansk Artist Forbunds* undersøgelse af nycirkusartisters arbejdsmarked fra 2013 været medvirkende til, at AMoC generelt satser på at uddanne håndværksmæssigt dygtige elever, som også har en bredde; for eksempel skal de have et fysisk sprog, der kan bruges i flere sceniske kontekster, og de skal kunne reflektere og lytte på en scene samt selv skabe og udvikle materiale. Alt sammen for at imødegå behov, der spænder over både det kunstneriske, kommercielle og pædagogiske behov, som branche og øvrige aftagere har.^{viii} Også en aktivitet som det tværfaglige samarbejde med DDSKS om forestillingsforløb har afstedkommet nye refleksioner hos ledelse såvel som undervisere og studerende over, hvad cirkusfagligheden kan og skal i en scenisk kontekst.

På baggrund af ovenstående kan det konkluderes, at AMoC har prioriteret at have en åben, uformel, uddannelsesaktivitets- og netværksbaseret tilgang til arbejdet med relevans og at imødekomme omverdenens behov. Det har gjort, at omverdenen opfatter AMoC som kompetent og relevant, men det har muligvis også prioriteret den (inter)ationale nycirkusbranche over den bredere, danske scenekunstbranche.

4.1.2/ UDDANNELSE AF ENTREPRENANTE OG SKABENDE KUNSTNERE

Et af AMoCs formål har været at uddanne entreprenante og skabende kunstnere med relevans for et bredt arbejdsmarked. I vores optik betyder det at være skabende at kunne kreere originalt, kunstnerisk materiale, og det entreprenante betyder at være i stand til at arbejde innovativt, selvstændigt og fleksibelt med sin faglighed, så man kan navigere i det ofte foranderlige arbejdsmarked, man som uddannet kunstner skal agere i.

I uddannelsens undervisning og tilrettelæggelse prioriteres indsatsen med at uddanne skabende kunstnere blandt andet i den pædagogiske tilgang, der vægter at sætte den studerendes egne ønsker om udvikling i fokus, samt gennem forløb, hvor de studerende selv kreerer scenisk materiale ud fra forskellige tematikker og inspiration. Et eksempel på et sådan forløb er de studerendes arbejde med deres "Exit acts", der afslutter deres uddannelsesforløb. Her skaber de selvstændigt værker fra ide til udførelse. Endvidere svarer samtlige dimittender, at de netop opfatter sig selv som skabende kunstnere, og at AMoC har understøttet denne udvikling. Også de internationale interessenter og aftagerne fremhæver de studerendes skabende kompetencer og individuelle profilering, ligesom de nuværende studerende fremhæver det at skabe eget, personligt materiale som en væsentlig kompetence, de har fået gennem uddannelsen på AMoC.

Det at uddanne skabende kunstnere indgår altså som en central del af *AMoCs* virke. Det skal tilføjes, at *AMoC* i forsøgsperioden også har prioriteret den tekniske undervisning i særlig grad. Som en naturlig konsekvens af dette, påpeges det derfor i et par af evalueringens interviews – f.eks. med en scenisk underviser, censor og en interessent i det scenekunstneriske felt, at der fremadrettet er rum til videre udvikling på det kunstneriske, skabende område.

I forhold til det entreprenante ben italesætter de studerende selv, at de har lært at agere i mange forskellige situationer og arbejde med en fleksibilitet i deres faglighed som en væsentlig kompetence. Ydermere er *AMoCs* ledelse meget bevidst om, at de studerende skal kunne agere i et bredt scenekunstlandskab efter endt uddannelse, og de arbejder derfor med, at de studerende udvikler en alsidig faglighed fremfor blot et enkelt scenekunstnerisk "nummer" under deres uddannelse. Den alsidige faglighed understøttes blandt andet ved at have mange offentlige visninger og forestillinger, der skabes på varierende tid, og ved at samarbejde med *DDSKS* og dermed arbejde tværfagligt. Videre har de fleste studerende både en 1. og 2. disciplin samt en række komplementære fag, der understøtter udvidelsen af disciplinen. Derudover kan det pointeres, at *AMoC* har videreudviklet undervisningen i pædagogik som en reaktion på den succes projekter som *Nycirkus på skoleskemaet* har oplevet.^{ix} Endvidere påpeger flere af de interviewede, at den entreprenante tilgang er indlejret i cirkus, da der ikke er offentlige støttestrukturer, og det kommercielle derfor er en naturlig del af det kunstneriske virke. *AMoCs* ledelse og undervisere er da også bevidste om, at de studerende ofte også vil komme til at arbejde med for eksempel event- og gallaoptrædener.

AMoC arbejder således grundlæggende med en stærk bevidsthed om behovet for at uddanne dimittender med et entreprenant tankesæt. En enkelt dimittend fremhæver dog, at undervisningen i de praktiske, entreprenante kompetencer såsom ansøgningsskrivning kunne indarbejdes bedre i uddannelsen fremfor fortrinsvis at være situeret i workshops og lignende. Generelt er undervisningen i cirkusdiscipliner og sceniske fagområder da også indarbejdet i en mere fast undervisningsstruktur med faste undervisere, end de mere kontekstuelle områder som entreprenørskab er.

4.1.3/ DIMITTENDERNES BESKÆFTIGELSE

Som en del af evalueringsopdraget har *AMoC* udarbejdet en beskæftigelsesundersøgelse på baggrund af besvarelser fra de otte dimittender fra 2017. Besvarelserne blev givet i maj 2018; godt og vel et år efter de dimitterede. Selvom populationens størrelse gør det problematisk at anvende undersøgelsen til en fremskrivning af beskæftigelsesmulighederne for kommende nycirkusdimittender, giver den et informativt og retvisende billede for de nuværende dimittendernes beskæftigelse, da den dækker 100 procent af de indtil nu uddannede dimittender. Som et sammenligningsgrundlag benyttes *DDSKS*'s dimittendundersøgelse fra 2016, der dækker alle skolens linjer og inkluderer dimittender med afgang i årene 2012-2016. I sammenligningen tages der udgangspunkt i det samlede tal for alle *DDSKS*'s dimittender.

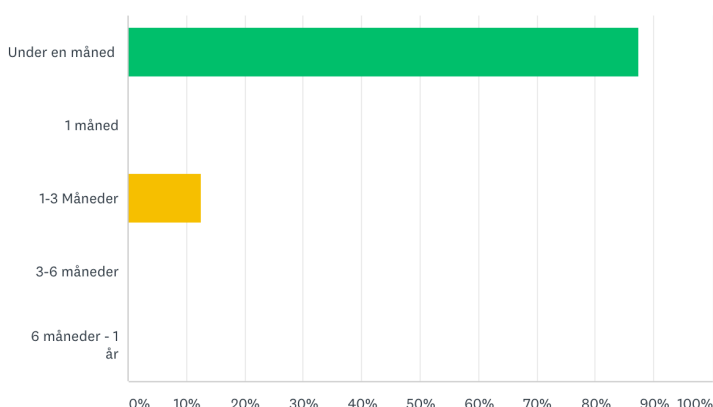
Som en 'her og nu'-status for *AMoC*-dimittendernes beskæftigelse i maj 2018 kan det bemærkes, at alle dimittender angiver, at de er i beskæftigelse inden for scenekunst og undervisning i nycirkus. En enkelt dimittend supplerer for nu med ikke-fagrelevant beskæftigelse.

Alle tal i det følgende stammer fra henholdsvis *AMoCs* interne beskæftigelsesundersøgelse og *DDSKS* *Dimittendundersøgelse 2016*.

Alle *AMoC*-dimittender har haft lønnet arbejde inden for deres fagområde efter endt uddannelse. Dette svarer godt overens med *DDSKS* dimittender, hvoraf 95% har haft lønnet arbejde inden for fagområdet efter endt uddannelse. Ligeledes er der nogenlunde overensstemmelse mellem, hvor lang tid efter endt uddannelse dimittender fra *AMoC* og *DDSKS* får deres første job; hvor 87% af *DDSKS* dimittender får deres første job inden for 3 måneder efter endt uddannelse gælder det 100% af *AMoCs* dimittender.

Hvor lang tid gik der, fra du blev færdig med din uddannelse, til du fik dit første job

Besvaret: 8 Sprunget over: 0

Figuren viser varigheden fra graduering til første job for *AMoC*-dimittender.

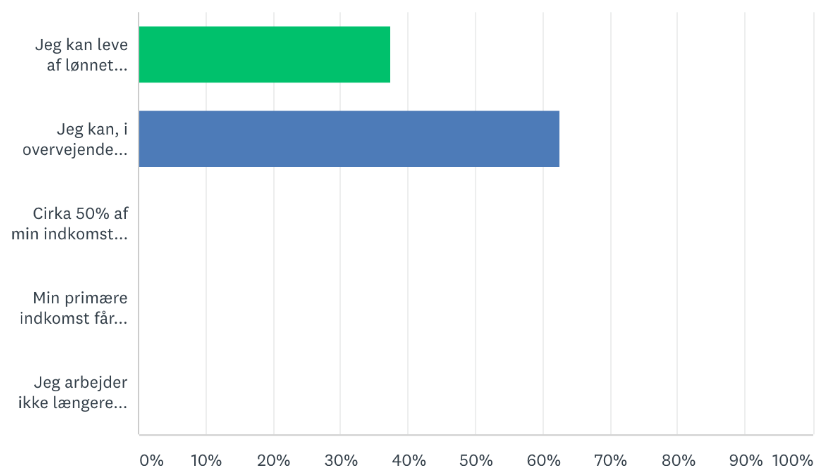
Måden, hvorpå dimittender fra *DDSKS* og *AMoC* får deres første job, er også overvejende ens. Hvor 50% af *AMoCs* dimittender blev kontaktet gjaldt det 43% af *DDSKS* dimittender. Den anden mest gængse metode for begge dimittendgrupper var desuden via personligt eller fagligt netværk.^x

Derudover viser beskæftigelsesundersøgelsen, at 37,5 % af *AMoCs* dimittender har kunne leve udelukkende af indtægter fra beskæftigelse inden for deres fagområde i det første år efter endt uddannelse; 62,5 % har endvidere kunne leve af indtægterne i overvejende grad. De tilsvarende tal for *DDSKS* dimittender er til gengæld henholdsvis kun 44 % og 26 %; i alt 70 % kan altså leve af eller i overvejende grad leve af deres indtægter fra deres fagområde i modsætning til 100 % af *AMoCs*

dimittender. Det bør dog understreges, at DDSKSs undersøgelse ikke blot dækker det første år efter endt uddannelse, men alle år en given dimittend har været uddannet. Hertil kommer, at tallene dækker over store udsving imellem DDSKSs forskellige faglige linjer.

Har du i løbet af dit første år som uddannet artist kunnet leve af indtægter fra beskæftigelse inden for dit fagområde, eller supplerer du din økonomi med anden slags arbejde eller understøttelse?

Besvaret: 8 Sprunget over: 0

Figuren viser, i hvor høj grad AMoC-dimittender kan leve af indtægter fra fagrelevant beskæftigelse – de to benyttede svarmuligheder lyder i fuld udstrækning: "Jeg kan leve af lønnet arbejde inden for mit fagområde" og "Jeg kan, i overvejende grad, leve af lønnet arbejde inden for mit fagområde".

Derudover er det værd at bemærke, at alle AMoC-dimittender i deres første år efter endt uddannelse har arbejdet inden for scenekunstbranchen, mens 87,5 % har haft arbejde med galla- og/eller eventjobs, 62,5 % har arbejdet med undervisning og formidling og hele 50 % har arbejdet på, hvad de karakteriserer som egne projekter, selvom det kun er 12,5 %, der har egen virksomhed. Herudover har 87,5 % været på turné i forbindelse med deres beskæftigelse; blandt hele gruppen af dimittender er der både tale om turnévirkomhed i Danmark, Norden og den øvrige verden.

Baseret på beskæftigelsesundersøgelsen og på baggrund af sammenligningen med DDSKSs dimittendundersøgelse kan det således konkluderes, at dimittender fra AMoC i mindst lige så høj grad som dimittender fra DDSKS finder fagrelevant, lønnet arbejde inden for kort tid efter endt uddannelse. Dertil kommer, at alle AMoC-dimittender i overvejende grad kan leve af indtægterne fra arbejde inden for deres fagfelt. Samlet set indikerer dette, at dimittendernes kompetencer efterspørges i

branchen, og de dermed imødekommer et behov. Dette bestyrker samtidig en af pointerne i undersøgelsen af nycirkusartisters arbejdsmarked udarbejdet af *Dansk Artistforbund* fra 2013, som beskriver nycirkusartisternes arbejdsmarked som nichepræget, men stabilt og solidt (*Undersøgelse af nycirkus artisters arbejdsmarked*, side 5). Hvor stort dette behov er, kan der med udgangspunkt i datagrundlaget for denne evaluering imidlertid ikke siges noget om.

4.1.4/ EGNETHED AF DIMITTENDERNES KOMPETENCER

Dimittenderne, der er blevet interviewet i forbindelse med evalueringen, oplever alle, at der har været efterspørgsel på de kompetencer, de har med sig fra uddannelsen. Blandt de kompetencer, de selv anser for at være de vigtigste, lister de cirkustekniske evner, men også mod, det at kreere eget materiale og at stå på en scene med en naturlighed fremhæves. Derudover pointeres det, at AMoC har en unik stil i forhold til andre cirkusskoler (og lande). En enkelt dimittend fremhæver som gengivet ovenfor, at han gerne ville have haft mere praktisk, entreprenant viden med sig gennem kontinuerlig, integreret undervisning, men ellers vurderer dimittenderne, at de via deres uddannelse har fået de rette kompetencer. Overvejende vurderer dimittenderne endvidere, at de på et cirkusteknisk niveau ligger godt i såvel det danske som det internationale felt.

De aftagere og interessenter i omverdenen, som evalueringen har interviewet, er i overvejende grad enige med dimittenderne. De relevante interessenter beskriver dimittenderne og de studerendes evner som værende på niveau med henholdsvis andre danske scenekunststuderende og tilsvarende internationale, cirkusstuderende. Det bliver i sammenligningen fremhævet, at det naturligvis tager tid at udvikle et uddannelsesmiljø, og at sammenligninger med andre, mere veletablerede uddannelser skal tage hensyn hertil. En interessant fremhæver særligt, at udviklingen af det tekniske niveau fra optagelse til afgang er imponerende, og det er kombinationen af et højt kunstnerisk niveau og det tekniske niveau, der gør AMoCs studerende og dimittender særligt kompetente. Et par interessenter fra det bredere, scenekunstneriske uddannelsesfelt fremhæver, at AMoC særligt lader til at stå stærkt på det fagtekniske felt, men mindre stærkt i forhold til at arbejde skabende med nycirkus som kunstform ind i et bredere scenekunsthelt med mere vægt på det kunstneriske udtryk end på den tekniske sværhedsgrad. Til gengæld fremhæves elevernes entreprenante kompetencer: De studerende er indstillet på, at deres arbejdsmarked består af flere forskellige fagfelter og dermed er et sammensat arbejdsliv.

I interviewene med deciderede aftagere fremhæves mødet med dimittender og studerende som positivt, og deres kompetencer anses som egnede og eftertragtede. For eksempel fremhæver nycirkusproducenten *Dynamo Workspace* ved Gry Lambertsen og Rune Vadstrøm Andersen i Odense kompetencer som højt teknisk niveau, kreativitet, gåpåmod, selvstændighed, scenisk nærvær og evne til at tænke dramaturgisk. Endvidere fremhæver de, at de har kunnet engagere dimittender til forskellige former for jobs og aktiviteter og derved sikre variation i discipliner og

dermed det nycirkus, de præsenterer for publikum, og samtidig få inspiration indadtil i organisationen.^{xi}

Også aftager og teaterchef for *Folketeatret* Kasper Wilton beskriver samarbejdet med en *AMoC*-dimittend som yderst positivt. Adspurgt hvorvidt dimittenden kunne honorere de krav, som teatret havde, svarede Wilton:

"Ja. Helt klart og mere til. Det at have en så dygtig artist, der kan noget fuldstændig andet, er fantastisk ... Og det gav jo den effekt, vi ønskede. Det artistiske var fremragende – intet mindre".

Dog fremhæver Wilton også, at uddannelsen kan arbejde med at give de studerende et større kendskab til teatrets arbejdsmetoder og -processer, da han oplevede en dimittend med en åben og positiv indstilling, men som havde et begrænset kendskab til teatrets vante arbejdsgange.

4.1.5/ OPSUMMERING

Baseret på ovenstående kan det konkluderes, at dimittenderne selv og interessenter i omverdenen inklusiv aftagere vurderer, at dimittendernes kompetencer er relevante og egnede og dermed dækker et behov. Den dobbelte satsning på teknik samt det skabende og entreprenante lader altså til at virke, om end der stadig er rum for udvikling i forhold til sidstnævnte.

Videre er der ingen tvivl om, at *AMoC* løbende arbejder med at holde uddannelsen relevant, kvalitativt attraktiv og at kunne imødekomme behovet blandt aftagere. Det er dog værd at notere, at en mere formaliseret strategi omkring dialog med omverden og interessenter kunne hjælpe med at opprioritere fokus på den bredere scenekunstbranches behov og dermed også det nationale felt.

4.2/ VIDENGRUNDLAG

Videngrundlaget for kunstneriske uddannelser består af to elementer: Viden fra faglig praksis og viden fra kunstnerisk udviklingsvirksomhed. På den baggrund at *AMoC* er en forsøgsuddannelse med start i 2014, og kunstnerisk udviklingsvirksomhed stadig er et relativt nyt begreb i Danmark, anser evalueringen underviserens faglige praksis som det vigtigste parameter i uddannelsens videngrundlag.^{xii} I det følgende lægges vægten derfor på netop faglig praksis og kontakten til relevante faglige miljøer.

4.2.1/ UNDERVISERES FAGLIGE PRAKSIS

En gennemgang og analyse af stor set alle *AMoCs* underviseres CV'er samt en række interviews med udvalgte undervisere viser med al tydelighed, at *AMoCs* undervisningsstab er yderst kompetent inden for deres respektive, faglige områder.^{xiii}

Alle cirkustekniske samt sceniske (performance og movement) undervisere er desuden stadig aktive som udøvende kunstnere eller har været det. For underviserne betyder dette efter eget udsagn blandt andet, at de har et slutmål for øje om dygtige artister, der kan komme ud at optræde, at de kan hente viden og inspiration i deres

netværk samt at de kan invitere kompetente og egnede gæsteundervisere ind. De ved desuden, hvad de studerende skal have af tekniske, kunstneriske og relationelle kompetencer for at være rustet til en karriere efter endt uddannelse.

Samtidig er flere undervisere bevidste om, at det som udøvende kunstner i underviserrolle samtidig handler om at være sig bevidst om ikke at påtvinge de studerende sine egne kunstneriske præferencer og stil, så der i stedet er plads til den studerendes kunstneriske udvikling og stil i læringsrummet.^{xiv} Den vellykkede balancegang i netop muligheden for kunstnerisk at blive inspireret af dygtige artister, og samtidigt ikke få presset en bestemt stil ned over hovedet, er da også noget, de studerende særligt fremhæver om deres undervisning. Som to nuværende studerende på deres sidste år udtaler:

"Vi researcher med lærerne – de viser, hvad de kan, men hvis det ikke fungerer for mig, så gør det ikke noget. Så finder vi på noget andet, der virker." // "Jeg er enig.

Min underviser kan give mig SÅ meget, selvom vores disciplin-udførelse ikke er fuldstændig ens. Underviserne fortæller os, hvordan vi kan finde ud af noget – ikke hvad vi skal gøre. De formår at skubbe os i en retning, hvor der er potentiale – også hvis vi ikke selv ved det".^{xv}

En af de interviewede dimittender understreger også vigtigheden af den artistiske kompetence hos underviserne, fordi det i følge dimittenden betyder, underviserne ikke blot ser de studerendes arbejde fra et teknisk perspektiv, men også fra et kunstnerisk perspektiv.^{xvi}

Det kan derfor konkluderes, at undervisernes erfaring fra faglig praksis sikrer et gedigent videngrundlag for AMoC, og at de i tillæg hertil formår at bruge deres egen kunstneriske praksis konstruktivt i deres pædagogiske virke.

4.2.2/ STUDERENDES KONTAKT TIL VIDENGRUNDLAG OG FAGLIGE MILJØER

De studerende har først og fremmest kontakt til det faglige videngrundlag gennem underviserne, der, som ovenfor beskrevet, er nuværende eller tidligere udøvende kunstnere.

Men herudover er det også en pointe, at de studerende selv og i samspil med andre medvirker i skabelse og præsentation af offentlige forestillinger og visninger: For eksempel den professionelle egenproduktion *Circus On My Mind*, udvikling af en ny forestilling med nycirkuskompagniet *Glimt*, happeningen *Skæggede Damer* med nycirkuskompagniet *TinCanCompany* og det genkommende, offentlige visningsformat *Cirkussupper* på AMoC.

Derudover har de studerende haft glæde af den tætte kontakt til AFUK i forhold til faglige arrangementer, og der har også været både gæster og residency-forløb med folk fra ind- og udland på matriklen.

Alt i alt vurderes det derfor, at de studerendes kontakt til videngrundlaget er tilstrækkeligt.

4.2.3/ ET AKTIVT MILJØ, DER UNDERSTØTTER UDVIKLINGEN AF KUNSTFORMEN

Som en del af AMoCs formål er det beskrevet, at uddannelsen skal "understøtte udviklingen af kunstformen nycirkus, blandet andet ved at skabe et aktivt, skabende og eksperimenterende miljø" (*Rammeaftale*). Fra et evalueringsperspektiv er det vigtigt at påpege, at nycirkusformen og -branchen i Danmark er ekstremt lille, så det i praksis ikke blot handler om at understøtte en udvikling, men også om at bidrage til at etablere nycirkus som kunstform i Danmark og dermed skabe en national branche. Fra flere interessenter påpeges det, at en etablering og udvikling af kunstform og branche er en langvarig proces, der sker over en årrække; i sammenligning hermed har AMoC kun eksisteret i fire år.

I mange af evalueringens interviews fremhæves det da også, at AMoC er den nuværende kulmination på en lang proces med netop at etablere og opdyrke nycirkus som kunstform i Danmark; en indsats, der blandt andet har været drevet af AFUK, Københavns Internationale Teater og Dansk Artistforbund. På mange måder er AMoC derfor en fortsættelse af denne indsats. Med oprettelsen af forsøgsuddannelsen er der sket en institutionalisering af kunstformen, der måske derfor mere end nogen af de andre aktører netop har potentialet til at skabe anerkendelse af, professionalisere og højne kvaliteten i kunstformen, og dermed understøtte udviklingen af en egentlig branche. Etableringen af *Dynamo Workspace* i Odense i januar 2017 kan tolkes som en indikator på denne udvikling. Gry Lambertsen og Rune Vadstrøm Andersen, der driver produktionshuset *Dynamo*, siger således, at AMoC har været afgørende for, de tog beslutningen om at skabe et produktionshus for nycirkus, og at de kontinuerligt relaterer deres rolle og muligheder i forhold til AMoCs situation, om end de selvfølgelig har egne visioner og ønsker for deres institution.^{xvii}

Endvidere fremhæver en del undervisere også, at det er i de uddannede dimittender, der ligger et potentiale for en udvikling af kunstformen. Det, at de er skabende, entreprenante og har udviklet individuelle kunstneriske udtryk, kan på sigt være med til at udvide kunstformens udtryk og grænser. Det er da også netop individualiteten af de studerende, det kvalitative niveau og selve institutionaliseringen (i form af AMoC), en del af de interviewede fremhæver som de primære grunde til, at Danmark nu begynder at gøre sig bemærket inden for nycirkus på et internationalt plan. På nationalt plan fremhæver ledelsen endvidere, at det har været et indsatsområde selv at producere scenekunst, som har turneret i Danmark og samtidig afholdt en stor mængde af åbne visninger og forestillinger og andre arrangementer på selve uddannelsen.

4.2.4/ OPSUMMERING

På baggrund af ovenstående konkluderes det, at AMoC i forsøgsperioden har sikret et tilstrækkeligt videngrundlag i form af viden fra faglig praksis blandt underviserne og har formået at skabe et skabende og aktivt miljø. Endvidere har AMoC udnyttet muligheden i institutionaliseringen til videre at udbygge kendskabet til kunstformen på nationalt niveau og gøre Danmark bemærket på internationalt niveau.

4.3/ SAMMENHÆNG I UDDANNELSEN OG LÆRINGSUDBYTTE

For at dimittender kan opnå uddannelsens mål for læringsudbytte, er det nødvendigt, at der er sammenhæng imellem optag, uddannelsesstruktur, indhold og læringsmål. I det følgende undersøges uddannelsens arbejde med læringsmål, optagelse og sammenhæng igennem uddannelsen derfor.

4.3.1/ LÆRINGSUDBYTTE, STUDIEORDNING OG PRAKTISK ARBEJDE MED LÆRINGSMÅL

Som forsøgsuddannelse har AMoC tilstræbt at leve op til typebeskrivelsen for kunstneriske uddannelser på bachelorniveau fastsat af *Kulturministeriet* (Typebeskrivelser). På baggrund af evalueringens aktiviteter samt studieordningen er det evaluators vurdering, at uddannelsens mål for læringsudbytte lever op til typebeskrivelserne.

I forlængelse af Michel Eigteds statusrapport om AMoC fra 2016 vurderes det videre, at studieordningen grundlæggende fungerer i forhold til uddannelsens hensigt, og at den i sin essens modsvarer grundideen i Danmarks andre scenekunstneriske uddannelser; nemlig ideen om både at fokusere på tekniske færdigheder og det skabende og entreprenante.

AMoC oplever dog selv, at de på nuværende tidspunkt har en studieordning, der trænger til en revision, fordi der er sket en løbende udvikling af undervisningen, som har været fagligt frugtbar.^{xviii} Et konkret eksempel er, at der er opstået et behov for mere udførlig og specialtilrettelagt undervisning omkring skadesforebyggelse og anatomi, hvilket der efterfølgende er blevet taget hånd om i undervisningsplanlægningen.

Endvidere er studieordningen i sin nuværende form meget detaljeret, hvilket står i kontrast til ledelse, undervisere og elevers beskrivelse af, hvordan den daglige undervisnings mål i høj grad tilpasses efter den individuelle studerende/det enkelte hold og dennes/dettes progression, ønsker, udvikling og situation. Denne daglige undervisning bygger igen på undervisers overordnede mål for semestret – for nogle undervises vedkommende fastsat med den studerende (særligt i individuel undervisning). For andres vedkommende fastsat ud fra oplevelser med holdet (særligt i holdundervisning). Movement-underviser Esther Wrobel beskriver det arbejde således:

"Hvert semester laver jeg en overordnet plan for, hvad jeg gerne vil gå igennem med dem, og hvad vi skal opnå. Det skifter fra årgang til årgang alt efter, hvad de behøver".

Hun tilføjer, at hun sørger for, alle læringsmål i studieordningen berøres og opfyldes, men at der også er plads til frihed i undervisningen:

"Jeg brugte studieordningen [’s læringsmål] i begyndelsen, men nu er det blot indlejret i den dans, vi arbejder med og i undervisningen".^{xix}

På baggrund af evalueringens samtaler med ledelse, undervisere og studerende samt gennemgang af studieordningen tilslutter evaluatorene sig derfor, at det er oplagt, at studieordningen med fordel kan revideres ud fra de erfaringer med praksis, man har gjort sig i forsøgsperioden.

Det kan på denne baggrund konkluderes, at underviserne arbejder dynamisk og kontekstbevidst med læringsmål. Det gør de med en bevidsthed om studieordningen, men også med en forståelse for den elasticitet, der bør være i arbejdet med den enkelte studerende og dennes læringsudbytte. I tilfælde af en fortsættelse af uddannelsesaktiviteter på nycirkusområdet kan det derfor anbefales, at der udvikles en ny studieordning som er mere rammebaseret og dermed mere fleksibel i forhold til faktisk undervisningspraksis.

4.3.2/ PROGRESSION OG SAMMENHÆNG I UDDANNELSEN

At der er tænkt progression ind i uddannelsen frem mod læringsmålene, fremgår tydeligt af studieordningens beskrivelser af læringsmålene for de enkelte semestre i de respektive fag. Men som ovenfor nævnt betyder det at være en forsøgsuddannelse også, at der skal være rum til at eksperimentere og dermed ændre struktur og undervisning undervejs. Derfor er det også relevant at bringe undervisere og studerendes perspektiver på progression og sammenhæng i spil i evalueringen. Grundlæggende er det tydeligt, at underviserne tænker i progression frem mod opnået læringsudbytte i deres egen undervisning. Som underviser Jens Sigsgaard beskriver det:

"Læringsmålene går fra at handle om, hvad de kan rent jonglørteknisk: har de en forståelse for, hvordan kropsholdningen skal være og hvordan bestemte kombinationer hænger sammen etc., til mere at handle om, hvor bevidste de er om det, de udfører på scenen, og hvordan jongleringen bruges som scenisk virkemiddel, og hvad det udtrykker. På den måde vil læringsmålene ændre sig fra det tekniske til det reflekterende. Det er en progression".^{xx}

Også de studerende oplever progressionen i de forskellige forløb og en sammenhæng på tværs af det, de lærer, om end de pointerer, at forståelsen for, hvorfor man skulle lære en given ting, nogle gange først indfinder sig et stykke tid efter, man har været igennem det.

Omkring balancen mellem både at have øje for læringsmål i forhold til det tekniske og det skabende og sammenhængen mellem dem udtaler underviser Esther Wrobel:

"Det betyder, at de studerende må arbejde hårdt og har omfangsrige skemaer ... Der vil altid være en friktion mellem de to, men den skal være der. Og selvom de studerende måske ikke helt fanger det med det samme, fordi de vil skulle lære ting, som de ikke forstår på det pågældende tidspunkt af uddannelsen, så har vi arbejdet med det [som uddannelse] ... Det er bevidstheden om begge ben [fra undervisernes side], der er vigtig. Som movement og sceniske undervisere er vi bevidste om, at vi

underviser dem i noget, som også vil støtte, hvad de gør i deres cirkustekniske discipliner, og disciplinunderviserne er bevidste om, at de studerende måske vil benytte viden fra et andet felt - endda til nogle gange at "ødelægge" disciplinen".^{xxi}

Og netop i forhold til samspillet mellem læringsudbytte og ideen om den skabende kunstner udtaler hovedunderviser Søren Flor også:

"Det er et stort ansvar [at gøre dem til skabende kunstnere] på tre år, når folk starter som 19- og 20-årige. Men man bliver jo nødt til at gøre dem til ekstremt selvstændige og dybt reflekterede mennesker omkring, hvad de foretager sig. Det kan man ikke give dem som et 15 ECTS-point kursus – det skal være implementeret, så de møder det i alt, hvad de laver".^{xxii}

Ovenstående indikerer, at der i de enkelte fag arbejdes med en klar progression. På tværs af fagene anerkender underviserne, at der kan være spændinger mellem uddannelsens forskellige områder, men samtidig er de bevidste om dette og forsøger at tage hensyn til det i undervisningen.

4.3.3/ OPTAGELSE

I AMoCs optag er der særligt fokus på at afsøge ansøgernes fysiske og tekniske kunnen og potentiale samt deres motivation, samarbejdsevner, udviklingspotentiale, evne til at komme på ideer og kunstneriske talent. I forhold til at sikre et kvalificeret optagelsesgrundlag har det haft en betydning, at uddannelsen er en forsøgsuddannelse, og de dermed også er i konkurrence med mange andre etablerede skoler om de elever, der udviser særligt potentiale på alle parametre. Rektor Anne Sophie Bergmann Steen udtrykker det således:

"Vi har set på, hvem vi tror på, der i det cirkustekniske, kan nå et internationalt niveau, og hvem der har et scenisk talent, som vi troede på. Vi har taget ind på begge hylder, men mange af vores førsteprioriteter er også kommet ind på mere etablerede uddannelser, der har en mærkbart anderledes økonomi ... Vi har gået efter de største talenter, som vi kunne få. Og derefter har vi så set på, hvordan vi får de personer derhen, hvor vi gerne vil".^{xxiii}

Citatet understreger, at det som forsøgsuddannelse er en forhandling og et sats at skulle skabe sammenhæng mellem optag og opnåelse af læringsudbytte. Som det påpeges af interessenter og censorer, har AMoC dog netop formålet, at arbejde ud fra sine forudsætninger som forsøgsuddannelse, og skabt en flot udvikling for de studerende hen imod opnåelse af læringsmål.

Konkluderende har AMoC gennemført en optagelsesprøve, som tenderer at lægge vægten mest på det fysiske og cirkustekniske aspekt. Dog har der stadig været rum for at teste det skabende potentiale hos ansøgerne. Derfor er optagelsen som sådan relevant i forhold til læringsudbyttet, der skal opnås gennem uddannelsen. En særlig udfordring har dog været konkurrencen om aspiranter med andre, mere etablerede

skoler, der har gjort, man har måtte se mere pragmatisk på aspiranternes evner i forhold til uddannelsens mål om læringsudbytte.

4.3.4/ OPSUMMERING

Det vurderes, at AMoC under de betingelser, det giver at være en forsøgsuddannelse, har skabt en sammenhæng i uddannelsen fra optagelse over indhold til opnåelse af læringsudbyttet. Uddannelsen har udviklet sig i forsøgsperioden og dermed tilpasset sig de erfaringer og betingelser, der har været. En afgørende faktor i denne udvikling har været, at ledelsen og underviserne har arbejdet med en eksperimentel tilgang til uddannelsens struktur ud fra de erfaringer, der er gjort undervejs.

4.4/ TILRETTELÆGGELSE OG PÆDAGOGISK KOMPETENCE

I det følgende afsnit er der fokus på, om uddannelsen er tilrettelagt således, at det er muligt for de studerende at opnå læringsudbyttet. Et vigtigt aspekt af dette er uddannelsens pædagogiske kompetence, som derfor undersøges nærmere.

4.4.1/ TILRETTELÆGGELSE AF STUDIE

Via evalueringens interviews er det overordnet evaluators opfattelse, at de studerende arbejder meget og har lange dage ligesom på andre scenekunstneriske uddannelser, men at ledelse og undervisere undervejs har gjort sig erfaringer med planlægning af undervisning, så behov for eksempelvis restitution imødekommes. Det pointeres dog også, at der er praktiske omstændigheder, som til tider forhindrer optimal tilrettelæggelse af de studerendes undervisning så som, at underviserens rådighed også dikteres af, at de har et sammensat arbejdsliv i lighed med andre kunst- og kulturarbejdere. Rektor Anne Sophie Bergmann Steen kalder det at arbejde med "det muliges kunst" og udtrykker de praktiske hensyns konsekvenser således:

"De [studerende] kan opnå læringsudbyttet, men de kunne måske få et endnu bedre udbytte, hvis skemaet kunne laves anderledes. De er trætte og det er benhårdt. Vi har justeret undervejs – vi har været igennem mislykkede skemaer og nogle, der fungerer meget godt. Det skal vi blive ved med at kigge på".^{xxiv}

De studerende mener også, at undervisningsplanlægningen kunne være mere struktureret, og at placeringen af enkelte timer og forløb i visse tilfælde kunne være mere logisk. Omvendt ser de også det positive i, at forsøgsperioden har haft rum til at prøve nye ting af, hvor de derfor har været med til at opbygge uddannelsen, og samtidig har øget deres selvstændighed ved selv at skulle skabe mening i uddannelsens tilrettelæggelse. De understreger, at underviserne altid hjælper dem med at finde vej i de individuelle fag, og de også altid møder lydhørhed over for eventuelle problemer, og de herefter ændres inden for de økonomiske og logistiske muligheder.

Adspurgte om hvorvidt det er muligt for de studerende at opnå læringsudbyttet inden for de givne rammer, svarer hovedunderviser Søren Flor:

"Ja, det oplever jeg. Men ofte er der jo nogle omstændigheder, der ændrer sig, som gør, at målene skal ændre sig, og så laver vi nogle nye mål, som de er med til. Så vi når jo det, vi aftaler, vi skal nå. Og så har vi den læringsproces om, hvorfor vi ikke nåede det, som vi troede, vi nåede og måtte lave nye mål. Så selvfølgelig når vi det, men man vil jo altid gerne have mere tid".^{xxv}

Censor på uddannelsen Katrien Verwilt understreger også, at alle studerende på *AMoC* dimitterede, fordi det var fortjent på baggrund af det, de præsterede i forbindelse med deres afgangsprojekter, som både inkluderer visning af scenisk materiale, skriftlig argumentation omkring proces og en mundtlig samtale. Hun tilføjer, at det var tydeligt at se udviklingen fra optag til afgang, og at selvom det tager tid at udvikle et fagligt niveau som forsøgsuddannelse, så formår *AMoC* at bringe de studerende hen til et sted, hvor de har evnerne til at bestå.^{xxvi}

At de studerende opnår læringsudbyttet understøttes af, at alle studerende i 2017 bestod deres afgangsprojekter. På baggrund af ovenstående er det altså muligt at konkludere, at læringsudbyttet opnås, men at det kræver en aktiv indsats fra alle parter.

4.4.2/ PÆDAGOGISK KVALIFICERET UNDERVISNING

Stort set alle undervisere på *AMoC* har solid undervisningserfaring inden for nycirkus og scenekunst. En del har således undervist/underviser på *AFUK*, og mange har også anden undervisningserfaring på forskellige niveauer. Dertil kommer, at alle undervisere er meget optagede af det pædagogiske aspekt i deres arbejde; et faktum også Michael Eigtveds statusrapport for uddannelsen vidner om (Statusrapport). *AMoCs* to hovedundervisere har endvidere deltaget i efter- og videreuddannelse inden for cirkuspædagogik i *FEDEC*-regi, og hovedunderviser Søren Flor har også været med til at udvikle sådanne forløb og arbejder desuden med akkreditering af andre cirkusuddannelser. Derudover har *AMoC* i forsøgsperioden arrangeret et efteruddannelseskursus for egne undervisere i skadesforebyggelse.

I perioden har der generelt ikke været ressourcer til at formalisere pædagogisk og faglig sparring eller tilbyde betalt videreuddannelse og medarbejderudviklende samtaler. Derfor har den faglige og pædagogiske sparring underviserne og ledelsen imellem fungeret i uformelle fora; for eksempel når man har en pause sammen i løbet af en undervisningsdag. Alle undervisere er enige om, at der på *AMoC* er et miljø, hvor den form for sparring naturligt finder sted. Også Ralf Richardt Strøbech fra *DDSKS* fremhæver det pædagogiske refleksionsniveau og ikke mindst udviklingen af et lærerkollegium, der har arbejdet i fællesskab med det pædagogiske undervejs i forsøgsperioden.

Men der peges også på, at det på den måde får et præg af tilfældighed, og at der ville være et stort potentiale i at gøre sparringen og vidensdelingen mere systematisk. Underviser Søren Flor udtaler:

"Det har været prioriteret for lidt. Der er blevet prioriteret masser undervisning, fordi vi gerne vil bringe de studerende på et internationalt niveau. Og for den her periode har det været fint, at der ikke har været mere. Men jeg vil da mene, det skal være implementeret og formaliseret i hverdagen fremadrettet; ellers er det svært at skabe progression i lærerudviklingen, vores sprog osv. I perioden har der ikke været økonomisk mulighed for at prioritere det, så det har været baseret på interesse".^{xxvii}

Et andet aspekt af, hvorvidt forsøgsuddannelsen har tilbudt pædagogisk kvalificeret uddannelse, er, hvorvidt der har været mulighed for at dække de forskellige discipliner. Ifølge rektor Anne Sophie Bergmann Steen har økonomien i samspil med det begrænsede udbud af kvalificerede cirkusundervisere haft afgørende betydning. Det har dels betydet, at *AMoC* i forsøgsperioden har rekrutteret direkte mellem kandidater, som de i forvejen har fulgt og investeret i igennem en årrække (via *AFUK* og *Artistlinjen*). Det har også betydet, at der er blevet optaget elever, som kan arbejde med de specialer, som lærerne har kompetence indenfor. *AMoC* opererer dog også med timelærere til udvalgte discipliner, men som en grundlæggende omstændighed for artistfagets høje tekniske krav, er det nødvendigt at se på matchet mellem studerendes og underviseres specialer.^{xxviii}

Grundlæggende er der altså ud fra økonomiske omstændigheder blevet prioriteret kontinuitet og pædagogisk kompetence i forhold til det faste personale, og man har stolet på, at denne direkte netværksrekruttering uden egentlige, offentlige jobopslag har været den bedste vej til at sikre dette i forsøgsperioden. Herudover er der løbende blevet suppleret med gæste- og timeundervisere efter behov.

4.4.3/ OPSUMMERING

Om end forsøgsperioden har budt på logistiske problemer og en læringskurve i forhold til at skabe undervisning, der imødekommer de studerendes behov, har *AMoC* via et pædagogisk kvalificeret personale og en konstant åbenhed for feedback fra de studerende gjort det muligt at skabe rammer, der har sat de studerende i stand til at opnå uddannelsens læringsmål.

4.5/ KVALITETSSIKRING OG RAMMER

I uddannelsesøjemed fokuserer kvalitetssikring i høj grad på formaliserede feedback-mekanismer og lignende for alle centrale aspekter af en uddannelse samt på udformning af standardiserede procedurer og arbejdsgange, der sikrer og udvikler kvalitet.

I og med *AMoC* som forsøgsuddannelse har haft en begrænset periode at operere i, er det ikke forventeligt, at der på nuværende tidspunkt er udviklet fuldt formaliserede og systematiske arbejdsgange og mekanismer for at sikre kvalitet. I stedet vil vi i det følgende fokusere på intern feedback og *AMoCs* fysiske, økonomiske og organisatoriske rammer.

4.5.1/ FEEDBACK-PROCEDURER

I forsøgsperioden har der ikke været indhentet systematisk og formaliseret feedback med kvalitetssikring for øje i omverdenen. Det har dels været et spørgsmål om ressourceprioritering, og dels et spørgsmål om uddannelsens korte levetid.^{xxix} Derfor vil nedenstående afsnit fokusere på intern feedback.

I uddannelsens vedtægter kan det læses, at der på AMoC skal være et skolenævn, der i kraft af sin opgave om at drøfte studieordning, undervisningsplan, budget og andet samt sin mulighed for at give udtalelser til leder herom, kan fungere som en formel feedback-mekanisme (Vedtægter). Dette skolenævn har dog aldrig fungeret i praksis – i stedet har det udviklet sig til for eksempel løbende møder mellem ledelse og studerende, en studenterrepræsentant som bindeled til ledelse og en åben dør-politik i forhold til skolens ledelse og administration.

Skolenævnet er et godt eksempel på, hvordan feedback har fungeret i forsøgsperioden. Således har der ikke været nogle periodiske, formelle (og anonyme) feedback-procedurer. Feedback er til gengæld i høj grad bundet op på løbende evalueringssamtaler omkring undervisning og visninger, og løbende feedback tages direkte med de relevante involverede personer eller gennem skolens uddannelsessekretær. Rektor Anne Sophie Bergmann Steen forklarer de manglende feedback-procedurer med, at de er en lille institution, hvor der er meget kort vej mellem studerende og ledelse, og det måske derfor også er mere naturligt og realistisk at have den uformelle, løbende og direkte form for feedback.^{xxx}

Også de studerende underbygger beskrivelsen af en tæt, lille uddannelse, der nærmest har en familiefølelse. For langt de fleste studerende lader den løbende feedback med de personer, feedbacken vedrører, til at fungere godt. En enkelt studerende påpeger dog, at netop nærheden nogle gange kan være et problem i forhold til at give feedback:

"I nogle specifikke situationer kan det være svært, fordi alle er rare og alle kender hinanden. Måske kunne det nogle gange være bedre i forhold til feedback, hvis lærerne ikke kendte os så godt".^{xxxi}

De studerende pointerer, at de i sådanne situationer bruger hinanden som en førstestans til at drøfte eventuelle problemstillinger. Generelt har både studerende og dimittender dog en opfattelse af, at der altid er mulighed for at give feedback, og de bliver hørt; endda ligefrem opfordret til at komme med tilbagemeldinger, fordi skolen i forsøgsperioden har videregivet en følelse af, at alle er med til at opbygge uddannelsen. Studiesekretær Anne Mette Nørskov fortæller da også, at hun som en del af administration og ledelse har foretaget justeringer omkring for eksempel skemaer og gæstelærere ud fra de studerendes feedback, men at der selvfølgelig også har været ting som uddannelsens karakter og læringsmål, som ikke har kunne ændres i forsøgsperioden.^{xxxii}

Vi vurderer på baggrund af ovenstående, at AMoC på sigt vil kunne drage nytte af at udvikle og supplere den eksisterende evalueringskultur med mere standardiserede og periodiske evalueringsprocesser. Men i forsøgsperioden virker det til, at den

uformelle, løbende feedback har fungeret, og at man har opbygget et miljø, hvor feedback og handling på baggrund af feedback har været velfungerende.

4.5.2/ FYSISKE RAMMER OG SAMARBEJDE MED AFUK

I forbindelse med oprettelsen af *AMoC* modtog uddannelsen en ekstra bevilling fra *Københavns Kommune* til at ombygge og etablere passende bygningsfaciliteter. Det har resulteret i, at alle studerende og dimittender anser de fysiske rammer for at være glimrende. Enkelte undtagelser herfra er ønsker om på sigt at have mere plads til at arbejde uforstyrret med individuelle projekter, at udstyr såsom trampolin kan blive stående fremme permanent og at have et studie dedikeret til dansetræning.

De studerende såvel som ledelse påpeger endvidere, at det er af afgørende betydning, at man deler matrikel med *AFUK*, således at man i spidsbelastningsperioder kan benytte deres lokaler og faciliteter. Samarbejdet og beliggenheden sammen med *AFUK* spiller dog ikke kun en rolle i forhold til de fysiske rammer. Det spiller også en stor rolle i forhold til den økonomiske og pædagogiske bæredygtighed. For det første har *AFUK* været en afgørende spiller i forhold til at udnytte de økonomiske ressourcer; det gælder både i forhold til at kunne benytte samme lokaler og dermed have 'råd' til de nødvendige kvadratmeter og adgang til passede faciliteter. Men det har også betydning, at *AMoC* har kunne deltage i og/eller co-arrangere arrangementer med *AFUK* såsom residencies for internationale kompagnier, festivaler, seminarer og debatarrangementer og samarbejde med *AFUKs* elever om lys og lyd til forestillinger og offentlige visninger. Med andre ord har *AFUKs* forarbejde med at opbygge et miljø været en stor fordel for *AMoC* i forsøgsperioden – ikke blot økonomisk, men også i forhold til at have kontakt til et aktivt, fagligt miljø.

Derudover har det også været afgørende, at *AFUK* har haft behov for kvalificerede cirkusundervisere – det har muliggjort, at *AMoC* i samarbejde med *AFUK* har kunne oprette større underviserstillinger og dermed været mere attraktive for fagligt kompetent pædagogisk og kunstnerisk personale.

Endvidere anser ledelse og undervisere det som et stort aktiv, at *AFUK* og *AMoCs* studerende kan udveksle med hinanden og lade sig inspirere af hinanden. Samtidig sikrer samarbejdet endvidere en fødekæde af egnede, danske aspiranter til *AMoC*. Underviser Jens Sigsgaard summer samarbejdet med *AFUK* op på følgende måde:

"At have *AFUK* som naboskole er en stor gave både for undervisere og studerende. Underviserne har dels mulighed for at supplere manglende timer på *AMoC* op med arbejde på *AFUK*. Men vigtigere er det, at man som underviser får et bredere perspektiv ved både at arbejde med topprofessionelle artister det ene sted, og samtidigt beskæftige sig med nybegyndere, eller vækstlaget om vil, på det andet sted. For studerende på *AFUK* er det uhyre motiverende at kunne følge med på *AMoC*, og se hvor langt man kan komme med cirkus, hvis man er seriøs. Og samtidig får de *AMoC*-studerende meget ud af, at se hvordan der arbejdes på *AFUK*, da de får et bredere perspektiv på deres egen praksis".^{xxxiii}

Der er altså ingen tvivl om, at *AMoC* og *AFUK* har haft glæde af det nære samarbejde, der også er med til at underbygge fødekæden mellem talentmasse og professionelle. Det skal samtidig pointeres, at der er en klar bevidsthed om niveauforskellene mellem *AFUK* og *AMoC*. I evalueringen kommer dette blandt andet til udtryk i, hvordan underviserne beskriver deres undervisningspraksis på henholdsvis *AFUK* og *AMoC* – her er der en klar forskel på introducerende undervisning og undervisning på videregående niveau.

4.5.3/ ØKONOMISKE RAMMER OG ADMINISTRATION

I gennem evalueringen er det blevet tydeligt, at et væsentligt vilkår for *AMoC*'s arbejde og prioriteringer gennem forsøgsperioden har været de økonomiske rammer. *AMoC* har prioriteret undervisning i særligt cirkustekniske fag højt, og det har gjort, der har været mindre budget til andre poster. Heriblandt udvikling af lærerkollegiet gennem for eksempel fælles møder om faglig udvikling som tidligere nævnt. Endvidere har det også resulteret i, at der ikke har været ressourcer til at skabe nogle formaliserede procedurer for eksempelvis intern og ekstern feedback samt løbende udveksling med aftagere og andre interessenter i omverdenen.

Særligt på administrationssiden har den økonomiske ramme haft konsekvenser. Det fremgår af interviewene, at der har været få administrative ressourcer og at dette ikke har været prioriteret højt. Undervejs i forsøgsperioden har man bl.a. med udgangspunkt i bemærkninger fra revisor (Årsregnskab 2014) arbejdet med en formalisering af forretningsgangene for økonomistyring m.m., men dette har vist sig vanskeligt at gennemføre med en så lille administration. Administrationens sårbarhed blev særligt udstillet i 2017, hvor en langtidssygemelding resulterede i daglige problemer og et ikke-budgetteret merforbrug (Årsregnskab 2017).

Evalueringen ser ovenstående som et udtryk for, at det inden for den økonomiske ramme er vanskeligt at imødekomme de administrative krav, når der også skal bruges ressourcer på, at de studerende opnår læringsudbyttet. Kort sagt er administrationens begrænsede størrelse en udfordring i forhold til at udføre alle nødvendige opgaver. Dette underbygges også af, at studerende og dimittender påpeger, at der, hvor der særligt er rum til forbedring for *AMoC*, er på den administrative og logistiske side. De påpeger, at det ikke skyldes personalets evner, men at der er for mange forskellige opgaver i forhold til antal ansatte, og dermed ringe mulighed for at lade specialiseret personale tage sig af specifikke områder. Dette skal også ses i lyset af, at flere fremhæver både det administrative og pædagogiske personales dedikation og merforbrug af tid som en afgørende faktor for, at *AMoC* har kunne opnå de resultater, de har.

4.5.4/ OPSUMMERING

I forsøgsperioden har *AMoC* ikke prioriteret at udvikle egentlige procedurer for formaliseret kvalitetssikring; herunder periodiske feedbackmekanismer. Til gengæld har de opdyrket en ikke-formaliseret og direkte feedbackkultur, der har fungeret produktivt i uddannelsens hverdag og hjulpet i udviklingen af uddannelsen.

Med ekstra økonomisk støtte fra *Københavns Kommune* og gennem samarbejdet med *AFUK* har uddannelsen i forsøgsperioden haft gode, fysiske rammer. Til gengæld har uddannelsens akilleshæl været de administrative rammer, da økonomien har været lille samtidig med, det har været en klar prioritering at udbyde tilstrækkelig undervisning.

5.0 ERFARINGER OG PERSPEKTIVER

Dette afsnit omhandler de erfaringer og perspektiver, som evalueringens interviewpersoner ser som væsentlige for AMoC og nycirkus i Danmark henholdsvis igennem forsøgsperioden og ind i fremtiden. Udsagnene er således udtryk for informanternes personlige og professionelle erfaringer og vurderinger.

Det ligger uden for denne evalueringens opdrag at give en overordnet anbefaling i forhold til, hvad der fremadrettet skal ske. Vi har i stedet opsummeret, hvad de forskellige interessenter, der indgår i evalueringen, har peget på, ikke alene i forhold til hvorvidt uddannelsen bør fortsætte, men også i forhold til, hvor udviklingsmulighederne er.

5.1/ OPNÅET ERFARING

Som ledelse tøver Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov ikke med at sætte ord på de positive erfaringer, der er opnået gennem AMoCs levetid:

"Vi har nogle af verdens bedste undervisere inden for det cirkustekniske. Vi har en ihærdig vilje til at arbejde med det skabende og kreativiteten. Og så har vi skabt et miljø, hvor man er åben, nysgerrig og modig, og hvor mennesket trives ... Vi har nået meget, ikke mindst fordi underviserne er nået frem til meget på egen hånd. Der er udviklet meget og vores studerende er blevet sindssygt dygtige. Resultaterne har været flotte, men vejen har været mere bumpet end godt har været".^{xxxiv}

Med den bumpede vej hentydes der særligt til en mangel på stabilitet og vished om fremtiden, der har gjort, at meget udvikling er foregået ad hoc og på undervisernes eget initiativ uden tid til særlig opsamling eller refleksion og på de organisatoriske og økonomiske rammer, som har været en udfordring. De aspekter vendes der tilbage til i næste kapitel.

For underviserne er en af de vigtigste erfaringer, at det har kunne lade sig gøre at etablere en uddannelse, der er "tæt på allerhøjeste internationale niveau".^{xxxv} Samtidig har de gjort sig erfaringer med betydningen af at opbygge et kompetent, erfarent lærerteam, der kan arbejde sammen på trods af forskellige faglige baggrunde. Andre erfaringer er samarbejdet med forskellige fagligheder samt betydningen af huset (AFUK m.fl.) med dets åbne adgang og mange forskellige mennesker. I forhold til uddannelsen af cirkusartister er det en pointe, at der er fundet en måde at uddanne på, der både sikrer højt teknisk niveau, men samtidig en kunnen i forhold til scenisk nærvær og fysisk udtryk samt en dyrkning af den individuelle studerende og dennes selvstændighed og udtryk.

Også studerende og dimittender er enige i, at AMoC har erfaret, hvordan man opbygger et kompetent lærerteam, der kan skabe tryghed og en oplevelse af at være støttet hos de studerende. Samtidig kan de uddanne på højt teknisk niveau, men med blik for den individuelle artist, mangfoldighed og selvstændighed og formår at give de studerende en fleksibilitet i deres faglighed, der gør dem skabende og i stand til at vide, hvad der er interessant på en scene. Denne opfattelse bakkes også op af Gry Lambertsen og Rune Vadstrøm Andersen fra *Dynamo Workspace*, der mener, AMoC har formået at sikre en uortodoks ånd fra AFUK-miljøet og et åbent hus, der sikrer en bred palette af studerende, der er rustet til selv at skabe efter endt uddannelse.

Ralf Richardt Strøbech, der er ansat på DDSKS og med i AMoCs bestyrelse, bemærker blandt andet, at der er gjort betydelige landvindinger på det didaktiske felt, der har udviklet sig meget i perioden: præcis som ledelsen og underviserne selv bemærker det. Dertil oplever han, at AMoC har været gode til at skabe forankring og kontakter i det internationale nycirkusmiljø, og brugt det til at udvikle uddannelsen.^{xxxvi}

5.2/ MULIGHEDER FOR VIDEREUDVIKLING

Blandt evalueringens interviewpersoner er der bred enighed om værdien i at fortsætte udviklingen af den retning, AMoC indtil nu har udlagt, at holde fast i den faste kerne af undervisere samt fastholde det internationale perspektiv.

I forhold til at fortsætte den udvikling, der er sat i gang, og bygge videre på de erfaringer, der er gjort, mener respondenterne over en bred kam, at der er behov for mere tid og flere ressourcer, så der kan skabes kontinuitet og tid til fordybelse og refleksion blandt undervisere og ledelse til en tættere dialog om den viden og erfaring, der allerede nu er gjort, men ikke reflekteret over og samlet op. Det ville blandt andet give mulighed for yderligere at udvikle skolens videngrundlag, den kollegiale sparring, det kunstneriske ben i uddannelsen, en klarere profil, et modigere lærerteam med mindre fokus på at nå et højt teknisk niveau, og i stedet arbejde mere bevidst med kaos som en organisatorisk udviklingsstrategi.^{xxxvii} Tim Roberts, tidligere præsident og vicepræsident i FEDEC og nu leder for videregående uddannelse på *Ecole de Cirque de Québec*, påpeger også, at den ekstra tid koblet med ekstra ressourcer vil kunne sikre, at uddannelsen kan tilpasse sig til de kvalitetskriterier, der skal opfyldes for at opnå en akkreditering.^{xxxviii}

Foruden ovennævnte er der særligt to områder, der udpeges på tværs af evalueringen, som oplagte for videreudvikling. Det første område er mulighed for en højere grad af specialisering i forhold til arbejdsområder blandt skolens ansatte, så der skabes tid, ro og professionalisme om alle arbejdsområder i organisationen. Herunder står en fast, specialiseret og stærkere administration, der er mindre sårbar og kan strukturere og planlægge realistisk med en længere tidshorisont allerøverst på listen over indsatspunkter. Men også større mulighed for, at underviserne kan fokusere på netop undervisning og ikke andre arbejdsopgaver efterlyses. Andre eksempler på specialiserede funktioner, der efterlyses, er for eksempel en tilknyttet fysioterapeut og/eller læge.

Det andet område, der fremhæves af både interne og eksterne interessenter som et væsentligt punkt for videreudvikling, er samarbejder, åbenhed og en indsats for at række ud til især den bredere scenekunstbranchen. Således er der forslag om flere gæsteundervisere og input udefra til undervisningen samt en højere grad af samarbejde med for eksempel professionelle artister og kompagnier samt teatre om praktik og øget dialog generelt. Det kan i denne kontekst nævnes, at de studerende fremhæver samarbejdsprojekter med DDSKS som værende nogle af de mest givende forløb, de har haft. Det skyldes blandt andet samarbejdet med andre fagligheder og den udvidelse og udfordring af deres egen faglighed, der ligger i det. I den sammenhæng efterlyser de studerende også, at der kommer mere teori og kontekstuel viden såsom viden om feedback og skadesforebyggelse på skemaet.

5.3/ MULIGE BUD PÅ FORANKRING AF VIDEN OG ERFARING

Stort set alle respondenter i evalueringen svarer, at det oplagte bud på en forankring er at blive en del af DDSKS. Begrundelser herfor er blandt andet, at man herigennem kunne blive en del af et miljø bestående af flere fagligheder, at DDSKS allerede er en værdsat, støttet og etableret institution, at man kan samarbejde omkring dygtige lærerkræfter, at der vil være en større afsmitning faglighederne imellem og dermed på sigt vil blive skabt mere interessant og original scenekunst, at DDSKS har en større pulje af erfaring og ressourcer og at det ville sikre en nødvendig administrativ know-how og specialisering. Rektor Anne Sophie Bergmann Steen udtrykker det således:

"Det er forkert, at uddannelsen ligger for sig selv. Den skal have berøring med de andre [scenekunstneriske] uddannelser. De studerende skal arbejde med andre fagligheder og dermed indgå i det scenekunstneriske kollektiv".^{xxxix}

Til gengæld udtrykker næsten alle respondenter også, at de synes, det vil være oplagt at blive i de nuværende lokaler, fordi de bedre end nogle andre lokaler opfylder kravene i forhold til at kunne uddanne nycirkusartister, og fordi det tætte samarbejde med AFUK er værdifuldt.

Af andre scenarier for forankring har kurser for en bred vifte af fagligheder, efteruddannelse af professionelle cirkusartister samt AMoC som en privat uddannelse været nævnt i evalueringsinterviewene. Respondenterne, der har stillet disse alternativer op, er dog hurtige til at afveje dem, fordi de ikke mener, det vil give nok udbytte i forhold til fagligt niveau og scenekunstens udvikling i Danmark. Som en fællesnævner i ønskerne om forankring synes behovet for stabilitet og permanens at trænge sig på.

Evalueringen har også interviewet rektor for DDSKS Mads Thygesen om, hvorvidt det at AMoC bliver en del af DDSKS er et muligt scenarie set fra DDSKSs perspektiv. Mads Thygesen stiller sig ikke afvisende over for dette, men pointerer, at det givetvis vil betyde en prioritering af udviklingen af det tværfaglige på bekostning af det fagspecifikke i uddannelsen, fordi der vil blive stillet nye krav til uddannelsens indhold og progression. Dertil kommer, at Thygesen vurderer, DDSKS ikke kan drive uddannelsen for de midler, den har været drevet for i forsøgsperioden.

Det er i denne kontekst værd at bemærke, at der fra flere interviewpersoner luftes en reel bekymring for betydningen af den eventuelle pause, der vil blive i kølvandet på forsøgsperiodens udløb i 2018 og frem til en eventuel genetablering af skolen. Bekymringen går særligt på fastholdelsen af kompetent personale og dermed viden og på at opretholde momentum i forhold til det gode rygte, AMoC har fået i Danmark og i udlandet, og dermed hvor mange kvalificerede ansøgere man kan forvente ved (gen)opstart.

5.4/ FORANKRING AF NYCIRKUS SOM KUNSTART I DANMARK

En central begrundelse for at etablere forsøgsuddannelsen i nycirkus var, at der er tale om en international anerkendt kunstart, som ikke har rodfastet sig i Danmark. En kvalitativ professionalisering af nycirkusfeltet blev antaget at være en forudsætning for, at nycirkus kunne cementere sig som et ligestillet element i det samlede kunstneriske landskab. En forudsætning for denne udvikling er en professionalisering og institutionalisering af kunstarten, hvilket AMoC i forsøgsperioden har leveret et afgørende bidrag til. Som Lena Brostrøm Dideriksen, formand for *Dansk Artistforbund*, påpeger:

"De højtuddannede artister fuldender den fødekæde, der skal køre rundt for at dække behovet på markedet for nycirkus: Cirkus-undervisning af børn, lærings- og udviklingsprojekter i folkeskolen, shows, events og performances i byrummet og til folkefester og som en del af scenekunst-produktioner. Der er brug for performere og undervisere på flere niveauer".^{xi}

Bevidstheden om vigtigheden af en samlet fødekæde, der sikrer et højt internationalt niveau, har været til stede i mange af interviewene, hvor det også har været en pointe, at det tager mange år at se effekterne af at have en nycirkusuddannelse på højt videregående niveau. Det understreges af både lektor i cirkus på *DOCH*, Stockholm Jan Rosén samt leder for videregående uddannelse på *École de Cirque de Québec* Tim Roberts, der har fulgt udviklingen i henholdsvis Sverige og England/Canada igennem mange år.

Nycirkus bliver blandt respondenterne betragtet som en udvidelse af scenekunstfeltet, der tilbyder nye muligheder i udtryk og måder at fortælle historier på. En stor del af potentialet ligger i tværfagligheden, der også kan skabe et mere interessant og varieret udbud med flere fagligheder på højt niveau.

Det påpeges i interviewene, at nycirkus kan nå nye publikumsmålgrupper ikke mindst i kraft af sine rødder i en folkelig tradition. Tim Roberts understreger også, at med sit fokus på det folkelige og det fysiske kan cirkus også være en kunstart, der appellerer til andre potentielle udøvere end de, der normalt vælger en levevej som kunstner. Ifølge Tim Roberts kan dette også have en effekt på det samlede udbud af scenekunst på sigt; vi vil simpelthen blive præsenteret for andre erfaringer og perspektiver.^{xii}

Samtidig er nycirkus i lighed med dansen i højere grad end taleteatret en del af et internationalt kunstfelt, hvilket også giver mulighed for eksport. Dette potentiale kan

næppe realiseres uden en professionel nycirkusuddannelse, der leverer artister på niveau med andre scenekunstnere.

6.0 SAMMENFATNING

På baggrund af evalueringens analyser kan det konkluderes, at *AMoC* i forsøgsperioden har formået at etablere og drive en uddannelse, der uddanner entreprenante og skabende kunstnere, der vurderes som havende et tilstrækkeligt højt niveau og finder fagrelevant beskæftigelse. Der er dog stadig et videre potentiale i udviklingen af det skabende aspekt. Tilsvarende kan det konstateres, at der er et indsatspunkt i forhold til videre udvikling omkring formalisering af strukturer samt administration og øget specialisering i personalegruppen i forhold til ansvarsområder. Til gengæld har *AMoC* sikret et godt undervisningsteam med viden fra faglig praksis, som løbende har udviklet deres pædagogiske tilgang.

Samtidig har *AMoC* bygget videre på en forudgående indsats fra blandt andre *AFUK* og skabt et miljø, der har understøttet udviklingen af kunstformen nycirkus, om end det stadig er et begrænset scenekunsthelt nationalt. Netop relationen og samarbejdet med *AFUK* har også været afgørende i forhold til de praktiske aspekter af uddannelsens drift såsom lokaler, tiltrækning af pædagogisk kvalificeret personale samt aspiranter og etablering af et fagligt miljø.

I konteksten af den korte forsøgsperiode og den økonomiske ramme har *AMoC* foretaget nogle klare prioriteringer. De har således opprioriteret nycirkus og dermed det internationale frem for det bredere, nationale scenekunstneriske felt, og de har fokuseret på at opnå et teknisk højt niveau for de studerende. Ydermere er undervisning generelt blevet prioriteret over administrative indsatser.

I forsøgsperioden har det krævet en ekstraordinær indsats at drive *AMoC* og opnå de forhåndenværende resultater inden for den økonomiske ramme. Det er på mange måder forventelige vilkår for en forsøgsuddannelse, men på sigt er det ikke bæredygtigt, hvis *AMoC* skal videreføres som en akkrediteret uddannelse.

Således har *AMoC* skabt et erfaringsgrundlag og et uddannelsesmiljø, som man med fordel kan benytte og videreføre, hvis man ønsker at nycirkus skal blive en del af dansk scenekunst. *AMoC*s forsøgsperiode udløber den 1. september 2018, og hvis uddannelsen lukker ned, vil der uundgåeligt ske et tab af ressourcer og viden.

7.0 EVALUATORER

Susanne Hjelm Pedersen (Cand.mag. i Dramaturgi, freelance dramaturg, ansat på *Afdelingen for Dramaturgi* på AU og som underviser på *DDSKS*).

Louise Ejgod Hansen (Ph.d., Lektor ved *Afdelingen for Dramaturgi* på AU og leder af *Center for Kulturevaluering*).

Susanne Hjelm Pedersen har været den primære udførende i forhold til dataindsamling og analyse, mens Louise Ejgod Hansen har fungeret som projektleder, overordnet ansvarlig for evalueringsdesignet og afrapportering. Projektet er forankret ved *Center for Kulturevaluering, Institut for Kommunikation og Kultur, Dramaturgi, Aarhus Universitet*.

7.0 HENVISNINGER TIL LITTERATUR I RAPPORTEN

Alle links er senest tilgået den 31. maj 2018.

- Vejledning til uddannelsesakkreditering af Kulturministeriets uddannelser – Eksisterende uddannelser: <http://akkr.dk/wp-content/filer/akkr/Vejledning-til-eksisterende-KUM-uddannelser.pdf>
- Rammeaftale: <https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/ccbb5f5d-dfee-4198-817c-c3936f980ac1/b74eb4f8-325a-4d8a-8b1d-b5cc57b857f8/Attachments/12427300-13388755-1.PDF>
- Vedtægter for den selvejende institution akademiet for moderne cirkus: <http://www.afukamoc.dk/vedtaegter.pdf>
- Studieordning for forsøgsuddannelse i Nycirkus 2014-2017: <http://www.afukamoc.dk/studieordning.pdf>
- Årsrapport 2014: http://www.afukamoc.dk/aarsrapport_2014.pdf
- Årsrapport 2017: Intern
- Dimittendundersøgelse 2016 (DDSKS): https://ddsk.dk/sites/default/files/downloads/dimittendundersogelse_ddsk_2016_1.pdf
- AMoC beskæftigelsesundersøgelse, maj 2018: Intern
- Undersøgelse af nycirkus artisters arbejdsmarked, Dansk Artistforbund, 2013.
- Typebeskrivelser: Beskrivelse af bachelor-, kandidat-, og mastergrad for videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i rammen for videregående grader i Danmark (typebeskrivelser), Kulturministeriet, januar 2010: https://kum.dk/uploads/tx_templavoila/Gradstypebeskrivelser.pdf
- Statusrapport: Michael Eigved: "We have this special thing..." – Scenekunstnerisk faglighed og midtvejerfaringer, Akademiet for Moderne Cirkus, 2016: <http://www.afukamoc.dk/statusrapport.pdf>

-
- ⁱ AMoC har i perioden oplevet et mindre frafald på 3 studerende hvorfor de har foretaget meritoptag for at sikre, målsætningen kunne indfries.
- ⁱⁱ Undersøgelsen er efter anbefaling fra evaluator designet, så den er sammenlignelig med beskæftigelsesundersøgelsen fra DDSKS.
- ⁱⁱⁱ Oprindeligt skulle formand for AMoCs bestyrelse, Knud Foldschack også have været interviewet. Det var dog ikke muligt at finde et egnet tidspunkt. Bestyrelsesperspektivet er stadig repræsenteret i evalueringen, idet Ralf Richardt Strøbech fra DDSKS er blevet interviewet.
- ^{iv} Ralf Richardt Strøbech er også medlem af AMoCs bestyrelse.
- ^v Jan Rosén fungerer endvidere som censor på AMoC.
- ^{vi} Gengivet efter interview med Kasper Wilton foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på Folketeatret, København den 4. maj 2018.
- ^{vii} Gengivet efter dobbeltinterview med Gry Lambertsen og Rune Vadstrøm Andersen foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på Dynamo Workspace, Odense den 18. maj 2018.
- ^{viii} Resumeret efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.
- ^{ix} Nycirkus på skoleskemaet er støttet af Nordea-fonden og har eksisteret siden 2014.
- ^x Det bemærkes, at et par dimittender var ansat på AMoCs produktion Circus on my mind. Evaluator anser umiddelbart ikke dette som et problem for beskæftigelsesundersøgelsen, da forestilling blev sat op som en professionel forestilling med støtte fra Aarhus 2017. Desuden må AMoC i samspil med AFUK og andre organisationer anses for at udgøre en central del af nycirkusbranchen i Danmark, og dermed som en potentiel aktør i forhold til opsætning af professionelle nycirkusforestillinger.
- ^{xi} Gengivet efter dobbeltinterview med Gry Lambertsen og Rune Vadstrøm Andersen foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på Dynamo Workspace, Odense den 18. maj 2018.
- ^{xii} I hverken AMoCs rammeaftale eller vedtægter er formuleringen "Kunstnerisk udviklingsvirksomhed" benyttet. At fokuset på kunstnerisk udviklingsvirksomhed som en del af de kunstneriske uddannelsers videngrundlag er relativt nyt understøttes af, at Kulturministeriet så sent som i 2012 lancerede en definition i udredningen om videngrundlaget på de kunstneriske uddannelser:
https://kum.dk/uploads/tx_templavoila/Kunstnerisk%20udviklingsvirksomhed_links_2012.pdf
- ^{xiii} CV'er på enkelte lærere, der enten kun havde gæsteundervist kort eller ikke længere var tilknyttet uddannelsen blev det i evalueringen ikke prioriteret at indhente.
- ^{xiv} Resumeret fra seks enkeltinterviews med undervisere via personlige møder, Skype og telefonsamtaler i ultimo april 2018.
- ^{xv} Refereret fra gruppeinterview med 4 nuværende studerende på AMoC foretaget af Susanne Hjelm Pedersen, København den 27. marts 2018.
- ^{xvi} Gengivet efter interview med dimittend foretaget af Susanne Hjelm Pedersen via Skype den 19. april 2018.
- ^{xvii} Gengivet efter dobbeltinterview med Gry Lambertsen og Rune Vadstrøm Andersen foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på Dynamo Workspace, Odense den 18. maj 2018.
- ^{xviii} Gengivet efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.
- ^{xix} Citeret efter interview med Esther Wrobel via telefon foretaget af Susanne Hjelm Pedersen den 19. april 2018. Interviewet foregik primært på engelsk – citatet er oversat af Susanne Hjelm Pedersen.
- ^{xx} Citeret efter interview med Jens Sigsgaard via telefon foretaget af Susanne Hjelm Pedersen den 19. april 2018.
- ^{xxi} Citeret efter interview med Esther Wrobel via telefon foretaget af Susanne Hjelm Pedersen den 19. april 2018. Interviewet foregik primært på engelsk – citatet er oversat af Susanne Hjelm Pedersen.
- ^{xxii} Citeret efter interview med Søren Flor foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på en cafe i København den 24. april 2018.
- ^{xxiii} Citeret efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.
- ^{xxiv} Citeret efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.
-

^{xxv} Citeret efter interview med Søren Flor foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på en cafe i København den 24. april 2018.

^{xxvi} Syntetiseret fra interview med censor Katrien Verwilt foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på en cafe i København den 20. april 2018.

^{xxvii} Citeret efter interview med Søren Flor foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på en cafe i København den 24. april 2018.

^{xxviii} Refereret efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.

^{xxix} Se også afsnittet "Indsats og dialog" omkring, hvordan AMoC har prioriteret at bruge sine ressourcer i forhold til omverdenen.

^{xxx} Refereret efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.

^{xxxi} Refereret fra gruppeinterview med 4 nuværende studerende på AMoC foretaget af Susanne Hjelm Pedersen, København den 27. marts 2018.

^{xxxii} Gengivet efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.

^{xxxiii} Citeret efter interview med Jens Sigsgaard via telefon foretaget af Susanne Hjelm Pedersen den 19. april 2018.

^{xxxiv} Citeret efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.

^{xxxv} Citeret efter interview med Jens Sigsgaard via telefon foretaget af Susanne Hjelm Pedersen den 19. april 2018.

^{xxxvi} Refereret efter interview med Ralf Richardt Strøbech foretaget af Louise Ejgod Hansen på DDSKS, København den 17. maj 2018.

^{xxxvii} Syntetiseret ud fra forslag til videre udvikling og fortsatte indsatsområder fra undervisere i seks enkeltinterviews via personlige møder, Skype og telefonsamtaler i ultimo april 2018.

^{xxxviii} Gengivet efter interview med Tim Roberts foretaget af Susanne Hjelm Pedersen via Skype den 4. maj 2018.

^{xxxix} Gengivet efter dobbeltinterview med Anne Sophie Bergmann Steen og Anne Mette Nørskov foretaget af Susanne Hjelm Pedersen på AMoC, København den 19. marts 2018.

^{xl} Citeret efter svar på mailinterview med Lena Brostrøm Dideriksen den 25. maj 2018.

^{xli} Gengivet efter interview med Tim Roberts foretaget af Susanne Hjelm Pedersen via Skype den 4. maj 2018.